

<http://dx.doi.org/10.16926/zc.2017.43.12>

Dorota KAWKA

Samorządowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Częstochowa

Powiatowy Konkurs Wiedzy o Katyniu „W tablicach katyńskich pamięci zapisane”

W 2013 roku odbyła się pierwsza edycja powiatowego konkursu wiedzy o zbrodni katyńskiej, jednym z najtragiczniejszych wydarzeń w historii Polski XX wieku. Terminem zbrodni katyńskiej określamy wymordowanie wiosną 1940 r. przez NKWD prawie 22 tys. osób: polskich jeńców wojennych w Katyniu, Charkowie i Twerze oraz innych więźniów: wojskowych i cywilów, w różnych miejscach sowieckich republik (ukraińskiej i białoruskiej) na podstawie decyzji najwyższych władz sowieckich. Przez 50 kolejnych lat fałszowano prawdę o tych wydarzeniach. Pamięć o zamordowanych w ZSRR Polakach przetrwała dzięki staraniom rodzin i przyjaciół tych, którzy zginęli. W świadomości społecznej istniały niemieckie obozy zagłady Auschwitz, Treblinka czy Majdanek, ale nie było miejsc kaźni w Charkowie, Katyniu, Kołymie czy Twerze. Przez wiele lat tylko na emigracji można było mówić i pisać prawdę o tych tragicznych wydarzeniach. W Polsce nastąpiło to dopiero po upadku komunizmu. Wówczas tematyka poświęcona zbrodni katyńskiej pojawiła się w programach nauczania i stała się ważnym elementem budowania tożsamości narodowej Polaków.

W upamiętnienie wydarzeń związanych ze zbrodnią katyńską wpisuje się Powiatowy Konkurs Wiedzy o Katyniu „W tablicach katyńskich pamięci zapisane”, organizowany przez Wydział Edukacji UM Częstochowy i Samorządowy Ośrodek Doskonalenia w Częstochowie. Z pomysłem zorganizowania konkursu wystąpił dr Ryszard Stefaniak, zastępca prezydenta Częstochowy (ówczesny Naczelnik Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Częstochowy), historyk żywo zainteresowany problematyką losów Polaków w ZSRR w okresie II wojny światowej.

Najważniejsze cele przyświecające organizatorom konkursu:

- przypomnienie faktów historycznych związanych ze zbrodnią katyńską,
- uczczenie ofiar zbrodni katyńskiej,
- kształtowanie wśród młodzieży pozytywnych postaw wobec przeszłości i tradycji naszego narodu,

- pobudzenie refleksji na temat zagrożeń wynikających z totalitarnych form organizacji państwa,
- zachęcenie młodzieży do rywalizacji i samodzielnego zdobywania wiedzy,
- rozwijanie uzdolnień i zainteresowań uczniowskich oraz pobudzenie twórczego myślenia.

Patronat nad konkursem, od pierwszej edycji, sprawuje Prezydent Miasta Częstochowy Krzysztof Matyjaszczyk. Współorganizatorem konkursu jest Akademia Jana Długosza, a funkcję przewodniczącej komisji konkursowej i opiekuńki merytorycznej pełni dr hab. prof. AJD Beata Urbanowicz. Drugim współorganizatorem jest IV Liceum Ogólnokształcące im. H. Sienkiewicza, w którego gościnnych progach konkurs odbywa się od samego początku. Do udziału w zmaganiach konkursowych zaproszono młodzież szkół ponadgimnazjalnych Częstochowy oraz powiatów częstochowskiego i myszkowskiego. Stroną organizacyjną konkursu zajmuje się Samorządowy Ośrodek Doskonalenia, z ramienia którego przedsięwzięcie koordynuje Dorota Kawka – doradca metodyczny historii. Nad przygotowaniem pytań czuwa komisja konkursowa, w której skład wchodzi nauczyciele częstochowskich gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych: Anna Drabik (IV Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza), Jacek Jędryka (Gimnazjum nr 9 im. Adama Mickiewicza), Dorota Kawka (Zespół Szkół Samochodowo-Budowlanych), Joanna Piątkowska (Gimnazjum nr 18 z Oddziałami Integracyjnymi im. Kazimierza Wielkiego) i Piotr Zajęcki (Gimnazjum nr 13 z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Ignacego Jana Paderewskiego).

Konkurs przebiega w dwóch etapach: szkolnym i międzyszkolnym (finałowym). Organizacja etapu szkolnego leży w gestii poszczególnych szkół biorących w nim udział i ma na celu wytypowanie trzech najlepszych uczniów reprezentujących szkołę na etapie finałowym. Podczas etapu finałowego uczniowie rozwiązują test obejmujący materiał od układu Ribbentrop-Mołotow, aż po zerwanie stosunków polsko-radzieckich w 1943 roku. Na test konkursowy składają się różnego typu zadania wykorzystujące źródła historyczne, takie jak teksty literackie, dane statystyczne, ikonografia, czy umiejętność lokalizacji miejsc wydarzeń na mapie. Autorzy testu dużą rolę przywiązują do szeroko pojętej pamięci o Katyniu, co przejawia się w pytaniach dotyczących śladów tematyki katyńskiej w literaturze, sztuce i filmie. Organizatorzy zaproponowali bibliografię pomocną w przygotowaniu się do konkursu, która, oprócz opracowań książkowych, odwołuje się również do materiałów dostępnych w wersji elektronicznej. Uczniowie mają wolny wybór w doborze źródeł umożliwiających właściwe przygotowanie się do konkursu, jednakże w każdej edycji jest jedna lektura obowiązkowa, z którą należy się zapoznać. Do tej pory wskazano następujące lektury obowiązkowe:

- Swianiewicz S., *W cieniu Katynia*, Warszawa 1990,
- Łojek J., *Dzieje sprawy Katynia*, Białystok 1989 (lub inne wydania),
- Teka edukacyjna IPN *Zbrodnia katyńska – materiały dla ucznia* (<http://katyn.ipn.gov.pl/kat/publikacje/3649>, Teka-edukacyjna-Zbrodnia-Katynska.html, dostęp 20.02.2017).

Powiatowy Konkurs Wiedzy o Katyniu od samego początku cieszył się dużym zainteresowaniem uczniów i nauczycieli. W pierwszej edycji wzięło udział 30 uczestników z 10 szkół. W trakcie dotychczasowych czterech edycji w etapie finałowym uczestniczyło 135 uczniów reprezentujących 18 szkół ponadgimnazjalnych. Poniżej prezentujemy dotychczasowych zwycięzców konkursu.

**I Powiatowy Konkurs Wiedzy o Katyniu
„W tablicach katyńskich pamięci zapisane” 2013 r.**

I miejsce – Piotr Sadowski; I LO Społeczne im. Z. Herberta STO w Częstochowie; nauczyciel przygotowujący Marek Nowacki

II miejsce – Maciej Sikora; I LO Społeczne im. Z. Herberta STO w Częstochowie; nauczyciel przygotowujący Marek Nowacki

III miejsce – Karol Hajduk; I LO im. J. Słowackiego w Częstochowie; nauczyciel przygotowujący Małgorzata Kaim

wyróżnienie – Alicja Grudzińska; I LO im. J. Słowackiego w Częstochowie; przygotowujący Małgorzata Kaim

wyróżnienie – Dominik Majczak; Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Koniecpolu; nauczyciel przygotowujący Mirosław Gałwiaczek

**II Powiatowy Konkurs Wiedzy o Katyniu
„W tablicach katyńskich pamięci zapisane” 2014 r.**

I miejsce – Dominik Majczak; Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Koniecpolu; nauczyciel przygotowujący Mirosław Gałwiaczek

II miejsce – Piotr Sadowski; I LO Społeczne im. Z. Herberta STO w Częstochowie; nauczyciel przygotowujący Marek Nowacki

III miejsce – Mikołaj Zbrojkiewicz; IX LO im. C.K. Norwida w Częstochowie; nauczyciel przygotowujący Dorota Szajt

wyróżnienie – Magdalena Chudzik; I LO im. H. Sienkiewicza w Częstochowie; nauczyciel przygotowujący Olga Witczak

**III Powiatowy Konkurs Wiedzy o Katyniu
„W tablicach katyńskich pamięci zapisane” 2015 r.**

I miejsce – Anna Niedbała; Zespół Szkół w Koziegłowach; Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie; nauczyciel przygotowujący Beata Zemła

II miejsce – Dominik Majczak; Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Koniecpolu; nauczyciel przygotowujący Mirosław Gałwiaczek

III miejsce – Dominika Wolniak; IV Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza; nauczyciel przygotowujący Olga Witczak

wyróżnienie – Katarzyna Nawrocka; Liceum Ogólnokształcące im. mjr. Henryka Sucharskiego w Myszkowie; nauczyciel przygotowujący Elżbieta Bazylak

**IV Powiatowy Konkurs Wiedzy o Katyniu
„W tablicach katyńskich pamięci zapisane” 2016 r.**

I miejsce – Łukasz Kowalik; IV Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza w Częstochowie; nauczyciel przygotowujący Olga Witczak

II miejsce – Jarosław Ucieklak; IV Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza w Częstochowie; nauczyciel przygotowujący Olga Witczak

III miejsce – Gabriel Wołek; Liceum Ogólnokształcące im. H. Sucharskiego w Myszkowie; nauczyciel przygotowujący Elżbieta Bazylak

III miejsce – Damian Mach; Zespół Szkół Samochodowo-Budowlanych w Częstochowie; nauczyciel przygotowujący Agnieszka Burzyńska

wyróżnienie – Kamil Bejm; VIII Liceum Ogólnokształcące Samorządowe w Częstochowie; nauczyciel przygotowujący Agnieszka Borowik

Uczniowie, oprócz satysfakcji z zajęcia czołowych miejsc w konkursie, mogą cieszyć się z atrakcyjnych nagród, których fundatorem jest Wydział Edukacji UM Częstochowy. Uroczyste podsumowanie konkursu połączone z rozdaniem dyplomów i nagród odbywa się podczas uroczystości miejskich upamiętniających zbrodnię katyńską.

Obserwując młodzież biorącą udział w konkursie (a często uczniowie uczestniczą w nim przez wszystkie lata pobytu w szkole ponadgimnazjalnej), możemy dostrzec niesłabnące zainteresowanie tą trudną tematyką, a wysoki poziom wiedzy uczniów oraz zaangażowanie opiekujących się nimi nauczycieli przekonują, że warto tę inicjatywę kontynuować. Rolą nauczycieli jest przekazywanie wiedzy o tej bolesnej części polskiej historii, która kryje się pod nazwą zbrodni katyńskiej tak, aby przestrzec przed totalitaryzmem, nienawiścią oraz przed działaniem perfidnego kłamstwa. Takie właśnie zadanie spełnia Powiatowy Konkurs Wiedzy o Katyniu „W tablicach katyńskich pamięci zapisane”.

Na zakończenie warto zacytować słowa ks. Zdzisław Peszkowskiego, kapelana „Rodzin Katyńskich”: „Odcięcie się od dziejów znaczonych grobami jest równoznaczne z odcięciem się od swoich korzeni”.

Fot. 1. Wręczenie nagród w II Powiatowym Konkursie Wiedzy o Katyniu – 2014 r.

Fot. 2. Wręczenie nagród w III Powiatowym Konkursie Wiedzy o Katyniu – 2015 r.

Fot. 3. Wręczenie nagród w IV Powiatowym Konkursie Wiedzy o Katyniu – 2016 r.

Fot. 4. Wręczenie nagród w IV Powiatowym Konkursie Wiedzy o Katyniu – 2016 r.

Powiatowy Konkurs Wiedzy o Katyniu „W tablicach katyńskich pamięci zapisane”

Streszczenie

W artykule autorka przedstawia historię Powiatowego Konkursu Wiedzy o Katyniu „W tablicach katyńskich pamięci zapisane” przeznaczonego dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych Częstochowy oraz powiatów częstochowskiego i myszkowskiego. Konkurs organizowany jest od 2013 r., przez Wydział Edukacji UM Częstochowy i Samorządowy Ośrodek Doskonalenia we współpracy z Akademią Jana Długosza i IV Liceum Ogólnokształcącym im. Henryka Sienkiewicza w Częstochowie. Przedsięwzięcie ma przede wszystkim na celu przypomnienie faktów historycznych związanych ze zbrodnią katyńską i uczczenie ofiar tej zbrodni.

Słowa kluczowe: konkurs, uczniowie, zbrodnia katyńska, pamięć.

County Competition on the Knowledge about Katyn “Saved in the Katyn plaques of memory”

Summary

In the article the author presents the history of the County Competition on the Knowledge about Katyn, “Saved in the Katyn plaques of memory” intended for high school students from Częstochowa and its counties: Częstochowa and Myszków counties. The competition has been organized since 2013, by the Department of Education of Częstochowa Municipal Council and the Local Teacher Training Centre in cooperation with Jan Długosz Academy and Henryk Sienkiewicz Secondary School in Częstochowa. The project is primarily aimed at reminding the historical facts related to the Katyn crime and commemorating the victims of this crime.

Key words: competition, students, the Katyn crime, memory.